
Stjecanje kompetencija kao ključnog činitelja u obrazovanju za poduzetništvo

Tihomir Živić i Marija Mesić Škorić
Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru, Vukovar, Republika Hrvatska
tzivic@vevu.hr, marija.mesic@yahoo.com

Melita Todorović,
Druga srednja škola Beli Manastir, Beli Manastir, Hrvatska
meli.todorovic@gmail.com

Sažetak

Na području Republike Hrvatske obrazovni je sustav bio podvrgnut mnogim reformama koje, u pravilu nisu doprinijele stvaranju visokokvalitetnih ljudskih resursa, spremnih da budu izravno uključeni u poduzetništvo. Štoviše, ovaj problem je i povećan zbog činjenice da je sustav visokoga obrazovanja prošao kroz transformaciju u nekoliko prethodnih godina, razvivši se u Bolonjski proces, dok srednjoškolski obrazovni sustav nije adekvatno pratio tu promjenu.

Zbog važnosti obrazovanja profesionalnog osoblja radi gospodarskoga razvoja istočne Hrvatske, napose Vukovarsko-srijemske županije kao područja posebne državne skrbi, bilo je nužno pokrenuti trogodišnji Stručni studij Trgovine na Veleučilištu Lavoslav Ružička u Vukovaru. Njegov nastavni plan i program treba činiti osnovu koja bi bila prikladna sadašnjim potrebama i shvaćanju poduzetništva kao glavne kompetencije cjeloživotnoga učenja gospodarskih subjekata na najbolji mogući način.

Na veleučilišnoj razini, nužno je nastavne planove i programe prilagoditi tako da rješavaju probleme prilagodbe studenata pragmatičnim poslovnim uvjetima i prihvaćanju poduzetništva kao obrazovne, društvene i gospodarstvene vrijednosti. Uz to, nužno je analizirati politiku, misiju i obrazovne ciljeve unutar cjeloživotnoga učenja i obrazovanja odraslih.

Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru ulaže maksimalne napore u razvoj nastavnih planova i programa cjeloživotnoga učenja u području obrazovanja i povećanja mobilnosti u odnosu na studente uključene u ovaj proces. Ovi programi prilagođeni su u skladu sa smjericama Međunarodne udruge za cjeloživotno učenje i poučavanje (*International Association for Continued Education and Training, IACET*) iz Washingtona, DC, te Europske unije.

Ključne riječi - kompetencija, obrazovanje, poduzetništvo, gospodarski subjekti (poduzetnici)

Uvod

Budući da je najveći problem 21. stoljeća nezaposlenost, vizija je Stručnog studija Trgovine na Veleučilištu Lavoslav Ružička u Vukovaru uspješno uspostavljanje pozitivne komunikacije između studenata, profesora i poduzetnika. Studentima je dana mogućnost inicijative i razvoja ideja koje će poboljšati razvoj ekonomije. Također im se dopušta da tijekom svog školovanja znanjem, inovacijama, kreativnošću i komunikacijom u pozitivnoj atmosferi stvore dobre preduvjete za uključivanje u poduzetništvo i tržište rada.

Poduzetništvo se definira kao „cjelina znanja i vještina kako uočiti priliku i kako ju pretvoriti u poduhvat, osobni ili profesionalni“ (Singer, 2007.). Studenti, kroz obrazovni sustav koji je prilagođen potrebama gospodarskih subjekata, stječu određena znanja i vještine koje im omogućuju kvalitetno sudjelovanje u poduzetništvu.

Opća načela rada inozemnih učilišta primjenjiva i na Veleučilištu Lavoslav Ružička u Vukovaru svjedoče o njihovoj bliskoj povezanosti s gospodarstvom i tržištem rada šire društvene sredine i zajednice u kojoj djeluju. Uglavnom je na njima zamjetan veći udio stručnog rada nego li je to slučaj kod nas, a iskustva i podaci pokazuju da na nekima od inozemnih poredbenih visokoobrazovnih ustanova studenti samo dio svoje izobrazbe provode na teorijskim predavanjima unutar same veleučilišne

ustanove, dok je ostali dio nastave, koji u nekim slučajevima (npr. *Praxis* u Saveznoj Republici Njemačkoj) traje i više mjeseci, ustanovljen u samom poduzeću, s kojim takve ustanove redovito imaju sklopljen suradnički ugovor.

Postojeći studijski programi na Veleučilištu korespondiraju u određenoj mjeri s odgovarajućim studijskim programima koji se izvode u visokoučilišnim ustanovama u inozemstvu. Tako studijski program Stručnog studija Trgovine, koji je izrađen u cilju ishođenja dopusnice, polazi od djelomične usporedivosti programa studija s programima studija trgovinskog usmjerenja na europskim visokim stručnim školama, poput onih koji se izvode na *Wirtschaftsakademie* u Frankfurtu (trajanje četiri semestra), *Berufsakademie* u Mannheimu (trajanje šest semestara) i *Berufsakademie* u Karlsruheu (trajanje šest semestara).

Komunikacija između studenata, profesora i gospodarskih subjekata

Istražujući tržište za potrebe gospodarskih subjekata kao mogućnost što lakšeg prilagođavanja standardima Europske unije te prateći potrebe tržišta rada, uočeni su značajni nedostaci u poznavanju poslovnog engleskog jezika kao poslovno priznatog jezika u području komunikacija na globalnoj razini.

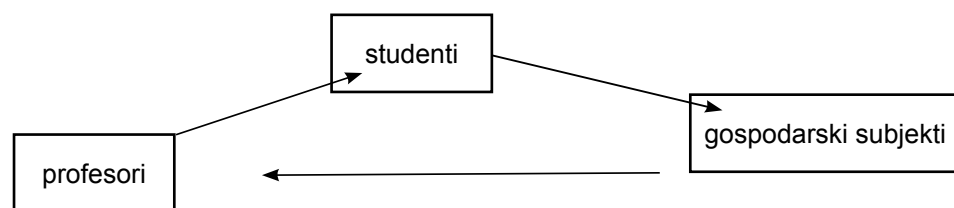
Kontinuirani gospodarski rast i razvoj dovodi do uvođenja promjena u obrazovanje. Kako bismo te promjene pratili, moramo razviti novi način komunikacije između studenata, profesora i gospodarskih subjekata.

Zašto je potrebno početi od studenata? Zato što su studenti tijekom svog obveznog obrazovanja stekli općeobrazovna i stručna znanja iz pojedinih područja koja su od posebne važnosti za poticanje inovativnosti, kreativnosti te komunikacije na višim razinama. Kao dovoljno odgovorni i samokritični dolaze do određenih spoznaja koje ih potiču na daljnje usavršavanje i stjecanje znanja za potrebe gospodarskih subjekata. Kontinuirana komunikacija u suvremeno opremljenim multimedijalnim predavaonicama daje studentima mogućnost otvorene komunikacije s profesorima i gospodarskim subjektima koji prepoznaju individualne vještine i mogućnosti studenata. Na taj način im je omogućeno da svoje stečeno znanje primjenjuju na globalnoj razini.

Poduzetnici bi trebali biti fleksibilni i što prije se prilagoditi tržištu i zahtjevima

tržišta te tako pomoći direktnoj edukaciji studenata u svrhu lakšeg zapošljavanja.

Najpoznatiji gospodarski subjekti koji svojom dobrom i uspješnom poslovnom praksom ostvaruju priznate rezultate u poslovanju na državnoj razini objavljuju natječaj za inovacije i na taj način dolaze do uspješnih, inovativnih i kreativnih mladih ljudi koje će uključiti u svoje poslovanje.

Kako su na tržištu uglavnom zastupljene uslužne djelatnosti u svim segmentima gospodarskog života, upravo je to činjenica koja upućuje na potrebe usmjeravanja na cjeloživotno učenje u području komunikacija i primjene poslovnog engleskog jezika.

Potrebne kompetencije studenata u obrazovnom procesu

Postignuća studenata ili obrazovni ishodi pokazuju jasno iskazane kompetencije, odnosno očekivana znanja, te potrebne vještine i sposobnosti. Pri završetku procesa obrazovanja od studenata se očekuje da usvojena znanja, vještine i stavove primjenjuju u konkretnoj poslovnoj praksi. Ishodi učenja predstavljaju iskaze kojima se izražava što student treba znati, razumjeti i/ili biti u mogućnosti pokazati nakon što završi određeni proces učenja.

Obrazovni ishodi pomažu:

- studentima – da shvate što se od njih očekuje i olakšavaju proces učenja;
 - nastavnom osoblju – da točno definira što bi studenti morali znati učiniti (ispuniti) na kraju određenog razdoblja učenja, a prije nisu znali;
 - budućim studentima i gospodarskim subjektima – informirajući ih o vještinama i kompetencijama stečenima tijekom studiranja.

Vrijednosti koje student treba usvojiti nakon odslušanog predmeta ili na kraju svoga školovanja opisane su kroz obrazovne ciljeve, ishode učenja i zadatke, a odnose se na aktivnosti koje će student znati obavljati nakon uspješnog svladavanja programa predmeta na razini prihvatljivoj za društvo.

Uz to, Samoanaliza koju je Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru tijekom postupka reakreditacije visokog učilišta izradilo u studenome 2010. postavlja sljedeću razvojnu viziju (str. 11): „Veleučilište u partnerstvu s gospodarstvom i srodnim institucijama obrazuje vrsne stručnjake, a putem fleksibilnih programa uspješno se prilagođava potrebama gospodarstva i pomaže njegovom razvoju.“

U istome dokumentu, na osnovi svoje misije i vizije, Veleučilište je predvidjelo i otvaranje dvaju stručnih specijalističkih studija do 2012., uvođenje dodatnih programa cjeloživotnog učenja, daljnju reformu svojih stručnih kurikulumata (uz koordinaciju s alumnima i formu partnerstva sa subjektima iz okruženja), unaprjeđenje internog sustava praćenja kvalitete, stručnog rada i međunarodne suradnje te rad na osiguranju i unaprjeđenju kakvoće i visokog standarda studiranja (izgradnjom Studentskog centra i nastavkom provedbe pratećih izvannastavnih aktivnosti).

Stoga spomenuta Samoanaliza na str. 13 specificira: „Opravdano je na Veleučilištu težiti osnivanju bar jednog proizvodnog smjera koji počiva na tradiciji ovog kraja (gumarstvo, obučarstvo, vinarstvo, hortikultura, promet) ili novim tehnologijama (logistika, recikliranje, energetska učinkovitost, oblikovanje obuće, ekološka poljoprivreda i dr.).“

Misija i poslovna filozofija učenja poslovnog engleskog jezika

Svojom poslovnom filozofijom i pristupom, Centar za cjeloživotno učenje (nadalje: CCU) na Veleučilištu Lavoslav Ružička u Vukovaru (nadalje: VEVU) nastoji slijediti primjere dobre prakse i smjernice koje svojim članicama preporučuje Međunarodna udruga za cjeloživotno učenje i poučavanje (*International Association for Continuing Education and Training*, IACET) iz Washingtona, DC, SAD te, u okvirima EU-a i zemalja pristupnica, tzv. okvirni Program za cjeloživotno učenje, napose *Grundtvig*, namijenjen obrazovanju odraslih i mobilnosti dionika uključenih

u taj proces. Na taj način CCU, kao ovlaštenu pružatelj usluga obrazovanja odraslih u skladu s verifikacijom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i kao suradnik hrvatske Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, ulaže konstantne napore glede zadovoljenja strogih kriterija, tržišnih zahtjeva i ciljeva takvog vida obrazovanja, uz odgovorno i visokokvalificirano vođenje toga procesa. S tim u vezi, CCU je usmjeren ka sljedećem:

- pružanju usluga neformalnog, računalno potpomognutog jezičnog obrazovanja i razvoju komunikacijskih vještina odraslih prema Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike (*Common European Framework of Reference for Languages*, CEFRL);
- osiguravanju prostornih i materijalnih uvjeta za provedbu kratkotrajnih (višemjesečnih) multimedijских nastavnih kurikuluma iz područja poslovnih pregovaračkih vještina i primjene novih tehnoloških rješenja;
- promidžbi sustava cjeloživotnoga učenja u skladu sa suvremenim zahtjevima tržišta rada Grada Vukovara, Vukovarsko-srijemske županije i širega gravitacijskog područja hrvatskog Podunavlja;
- stavljanju naglaska na vještine samoobrazovanja i povećanu zaposlenost, na što upućuje navedeni slogan – *Biram znanje jer znanjem biram!*

Metodologija i način rada

U okviru CCU-a, djelatnici promiču međusobno povjerenje polaznika i predavača i ulaganje u vlastito znanje kao najisplativiju odluku i važan čimbenik uspješnosti, čime pojedinačni polaznik stječe vještine i znanja za napredovanje u vlastitoj karijeri ili prednost kod zapošljavanja.

Stoga je u radu osigurano sljedeće:

- visoka kvaliteta i suvremenost institucionalnog i certificiranog obrazovnog procesa u svim njegovim komponentama;
- upis novostečenih kvalifikacija u polaznikovu radnu dokumentaciju, uz odobrenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH (MZOŠ);
- mogućnost obrazovanja pristupnika po tržišno prihvatljivim cijenama, čime je pokazana socijalna osjetljivost bez smanjenja kakvoće pruženoga edukativnog sadržaja;

- prilagođenost nastavnih termina i načina svladavanja gradiva slobodnom vremenu većine zaposlenih odraslih polaznika, uz mogućnost stalnih besplatnih konzultacija i poslovnog savjetovanja ili usmjeravanja tijekom cjelokupnog obrazovnog procesa, u skladu s potrebama i interesima;
- uračunatost svih troškova u ukupnu cijenu tečaja, pri čemu certificirana literatura postaje trajno vlasništvo pristupnika.

Osiguravanje kvalitete i standardizacija nastave

U skladu s *Pravilnikom o evidencijama u obrazovanju odraslih* (NN 129/08), poglavito čl. 3 – 8, CCU i Financijska, Informativna i Studentska služba VEVU-a vode poseban *Upisnik programa za obrazovanje odraslih, Upisnik polaznika i Upisnik radnika*, te Agencijom za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih uredno dostavljaju sve potrebne podatke u vezi s provedbom programa. CCU djeluje u sklopu VEVU-a, te posjeduje računalnu opremu i programsku potporu za internetsku razmjenu podataka s Agencijom za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih i e-Maticom. Provedbu programa CCU je također u potpunosti uskladio s *Pravilnikom o sadržaju, obliku te načinu vođenja i čuvanja andragoške dokumentacije* (NN 129/08). Kao ustanova, CCU ispunjava sve tehničke, higijenske, prostorne, kadrovske i materijalne uvjete za standardnu izvedbu programa obrazovanja odraslih prema *Pravilniku o standardima i normativima te načinu i postupku utvrđivanja ispunjenosti uvjeta u ustanovama za obrazovanje odraslih* (NN 129/08). Po završetku obrazovanja prema upisanim programima, CCU i VEVU obavljaju unos novih kvalifikacija u radnu dokumentaciju polaznika i izdaju svjedodžbe u skladu s *Pravilnikom o javnim ispravama u obrazovanju odraslih* (NN 129/08).

Time je osigurano sljedeće:

- profesionalni razvoj putem neformalnog učenja, ali u poticajnom akademskom okruženju, uz visoku prolaznost i zadovoljstvo polaznika;
- korištenje najsuvremenijih nastavnih pomagala i mogućnost svladavanja prilagođenih nastavnih sadržaja u slobodnom vremenu polaznika i izvan konvencionalne predavaonice;
- mogućnost znatno šire uključenosti kvalificiranih vanjskih suradnika iz prakse u nastavni proces na CCU i bolja interakcija s pristupnicima.

Korespondentnost nastavnih programa

Djelovanje CCU-a usklađeno je s *Razvojnou strategijom Vukovarsko-srijemske županije od 2007. do 2013. godine*, odnosno s njezinim Ciljem 2 (Razvoj ljudskih potencijala kroz cjeloživotno učenje), Prioritetom 4 (Usklađivanje postojećeg s novim obrazovnim sustavom i tržišnim potrebama Županije), Mjerom 22 (Potpora razvoju visokoškolskih ustanova), te Ciljem 4 (Proaktivna uloga Vukovarsko-srijemske županije u integracijskim procesima i stvaranju partnerskih odnosa u okruženju), Prioritetom 8 (Jačanje međunarodne, međužupanijske i unutaržupanijske suradnje), Mjerom 36 (Jačanje suradnje između jedinica lokalne samouprave i aktivna uloga relevantnih institucija u regionalnom razvoju).

Istodobno, ponuđeni programi CCU-a podupiru i *Program gospodarskog razvoja Grada Vukovara* donesen 21. srpnja 2006., i to poglavito strateški prioritet poticanja i razvoja poduzetničke kulture u okviru točaka 5c: Poticanje tvrtki da ulažu u obuku sadašnje i buduće radne snage (cjeloživotno učenje) i 5d: Poticanje svih stanovnika Grada Vukovara da unaprijede svoja znanja (cjeloživotno učenje), te je u skladu s *Programom poticajnih mjera za razvoj poduzetništva u 2009. godini*, točkom VII. Informatizacija Grada Vukovara, Projekt e-Vukovar, usvojenim 19. ožujka 2009. godine.

CCU razlikuje obrazovanje (institucionalizirani oblik učenja, obično vezan uz mladu dob), nastoji suzbiti nelagodu „povratka u klupe” te promiče naviku cjeloživotnog učenja građana u regiji (spontano, neformalno stjecanje znanja neovisno o godinama) u skladu s hrvatskom *Strategijom obrazovanja odraslih*.

Zaključak

Između efikasnosti gospodarstva u cjelini, odnosno gospodarskih subjekata, profesora i studenata, postoji korelacija, što podrazumijeva veću povezanost i usklađenost u visokoškolskom obrazovnom sustavu. Obrazovni ciljevi nastojat će opisati što profesor čini kako bi studenti to znali ispuniti na kraju obrazovnog razdoblja i prilagoditi potrebama tržišnih uvjeta. Ishodi učenja, za razliku od

obrazovnih ciljeva, definiraju ono što bi student morao znati činiti na kraju obrazovnog razdoblja, a ne profesor. Cilj visokoškolskog sustava jest uskladiti potrebna znanja, vještine komunikacije na hrvatskom jeziku, ali i na poslovnom engleskom jeziku. U tu svrhu potrebno je kontinuirano ulagati u vlastita stečena znanja te tako sudjelovati u cjeloživotnom učenju kao dobiti za pojedinca, ali i širu društvenu zajednicu.

Literatura

- Allen, K. R. (1999.), *Growing and Managing an Entrepreneurial Business*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Certo, S. C., Certo, S. T. (2008.), *Moderni menadžment*. Zagreb: MATE.
- Hamel, G. (2009.), *Budućnost menadžmenta*. Zagreb: MATE.
- Marsh, C. J. (1994.), *Kurikulum*. Zagreb: Educa.
- Previšić, V. (2007.), *Kurikulum*. Zagreb: Školska knjiga.
- Samoanaliza Veleučilišta Lavoslav Ružička u Vukovaru*. Studeni 2010.
- Singer, Slavica i dr. (2007.), *Što čini Hrvatsku poduzetničkom zemljom: rezultati Global Entrepreneurship Monitor za Hrvatsku, 2006*. Zagreb: CEPOR, 2007.

Competence Acquisition as a Key Factor in Education for Entrepreneurship

Abstract - *in the territory of the Republic of Croatia, educational system has experienced multiple reforms which, as a rule, have not contributed to the creation of high-quality human resources (HR), ready to be directly involved in entrepreneurship. Furthermore, the problem is increased due to the fact that the higher educational system has experienced a transformation in a couple of recent years, having evolved into the Bologna Process, while the high-school educational system has not adequately followed this change. Because of the importance to educate professional personnel for the economic development of eastern Croatia, especially of Vukovar-Sirmium County, being a Special State Concern Area, it was necessary to launch a three-year vocational*

Course of Trade Study at the University of Applied Sciences Lavoslav Ružička in Vukovar. A curriculum should form a basis that would respond to contemporary necessity to understand entrepreneurship as a key economic entities' lifelong learning (LLL) competence at its best.

At the University level, it is necessary to adapt the curricula that would solve the problems of students' adjustment to the pragmatic business conditions while contributing to the acceptance of entrepreneurship as an educational, social, and economic value. Moreover, it is necessary to analyze the policy, mission, and educational objectives within the LLL.

The University of Applied Sciences Lavoslav Ružička in Vukovar invests maximal efforts in the development of LLL curricula in the field of education and mobility increase pertaining to the students involved in the process. The programs are adapted to the guidelines provided by the International Association for Continued Education and Training (IACET), Washington, DC, and the EU.